

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt / Vol: 6, Sayı/Issue: 3, 2017
Sayfa: 1950-1975

Received/Geliş: Accepted/Kabul:
[15.-07.-2017] – [11.-09.-2017]

Üniversite Öğrencilerinin Vatandaşlık Tutumları ile Benlik Kurguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Latife KABAKLI ÇİMEN

Yrd. Doç. Dr., Sebahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Asst. Prof. Dr. Sabattin Zaim Uni, Education Faculty

Orcid ID: 0000-0002-4973-3630

latife.cimen@izu.edu.tr

Öz

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin vatandaşlıkla ilgili tutumları ile benlik kurguları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim gören 439 öğrenciden elde edilmiştir. Kişisel bilgi formu, Yurtseverlik ölçeği ve "İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği" kullanılarak elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre; üniversite öğrencilerinin kör vatandaşlık tutumları, yapıcı vatandaşlık tutumlarından daha yüksektir. Üniversite öğrencilerinin benlik kurguları en yüksekten en düşüğe sırasıyla; bireycilik, ilişkisellik ve toplulukçuluk olarak bulunmuştur. Vatandaşlık tutumu ile benlik kurguları düşük ancak anlamlı ilişkiler göstermektedir. En yüksek ilişki vatandaşlık ile ilişkisellik arasında gözlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin vatandaşlık tutumları cinsiyet, öğrenim görülen fakülte, sosyo ekonomik düzey ve kendini tanımladığı dindarlık düzeyi ile anlamlı farklılık göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin benlik kurgusu toplam puanları ile ilişkisellik alt boyutu puanları anlamlı farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Vatandaşlık, Kör Vatandaşlık, Yapıcı Vatandaşlık, İlişkisel Benlik, Bireyci Benlik, Toplulukçu Benlik.

Investigation of The Relationship Between The Patriotism Attitudes of University Students and Their Relational-Individualist-Collectivist Identities

Abstract

Current study investigated the relationship between the attitudes of university students towards patriotism and their self-construals. The research data were obtained from 439 students studying at different faculties of a foundation university in Istanbul in the 2016-2017 academic year. The data collected using the personal information form, Patriotism scale and "Relational-Individualist-Collectivist Self Scale". According to the results, the Blind Patriotism attitudes of university students are higher than their Constructive Patriotism attitudes. The Self-construals of university students were found as Individualism, Relationality and Collectivism from the highest to the lowest, respectively. There is a low but significant relationship between the patriotism attitude and Self-Construal. The highest relationship was between patriotism and relationality. The Blind Patriotism and Constructive Patriotism attitudes and the Self-construal and its sub-dimensions show quite low but significant relations. There is a significant difference in the patriotism attitudes of university students in terms of gender, the variable of faculty, socio-economic level, their identification of degree of faith.

Keywords: Patriotism, Blind Patriotism, Constructive Patriotism, Relational Self, Individualist Self, Collectivist Self.

1. Giriş

Vatan, bir kişinin doğup büyüdüğü veya yaşadığı memleket anlamına gelir (Ş. Sami, 2004: 1493). Vatan kelimesine toprak (teritory), köken (ataların bıraktığı) ve kolektif/ulusal (ulusun mekânsal boyutu) olmak üzere üç farklı semantik anlam yüklenmektedir. Her zaman bireyle ilişkili olarak görülen vatan; aidiyet, bağlılık ve duygu temelinde bireyler için anlam ve önem taşımaktadır. Ataların ülkesi olan vatan, vatandaşlar tarafından sevicecek, korunacak, fedakârlıkta bulunulacak, savaşılacak ve gerekirse ölünecek olan yer olarak görülmektedir (Üstel, 2004: 159).

Türk Dil Kurumu (2017)'na göre vatanseverlik, "doğduğu yeri, evini, köyünü, müstakil devlet sınırları içinde memleketini sevmektir. Vatanseverlik (yurtseverlik) genel olarak millete bağlılığın bir göstergesi (Karaçanta, 2001) veya kendi vatanını güçlü bir şekilde sevme duygusu (Bilgin, 2003) olarak da tanımlanmaktadır. Yıldırım (2006: 23)'a göre vatan sevgisi; "bir insanın öncelikle kendisinden yola çıkarak, ailesinin, çevresinin, ülkesinin, ait olduğu milletin farkında olması ve onları anlamlı, değerli bulması, onları yüceltmek için çalışmasıdır". Merry (2009: 2)'de vatanseverliği söz veya davranışla ülke onurunu savunmaya hazır olma, ülkesi için savaşım ölenlere sevgi duyma, onları övme ve ülkesinin özgürlüğünü sağlamak için savaşanları anma olarak tanımlamaktadır. Hayes, (1995:23-24)'e göre; vatanseverlik 'ülke sevgisi'dir; ülke sevgisi de çeşitli sadakat türlerinin (yer, insanlar vs. karşı aşinalık ve benimseme/özümseme) bir birleşimi olarak görünürlük kazanmaktadır. Vatanseverliğin aidiyet ve sadakat duygularına temel oluşturduğu ve Lukacs (1993: 27)'a göre; 'gelenekçi', 'derin kökleri olan', 'içe dönük' ve 'savunmacı' olduğu söylenebilir. Bar-Tal (1993) vatanseverliği bir gruba üyelik ile ilişkilendirerek sosyal psikolojik bir bağlamda değerlendirmiş, hem gruba bağlılıkla gelişen sosyal bir kimlik, hem de grubun iyiliğini isteme, fedakârlık ve endişe duygularını içeren psikolojik bir değer olarak yorumlamıştır. Yurtseverlik, bir milletin kültürel geleneği veya paylaşılan kaderi karşısında duyulan sevgi, ya da gurur olduğu kadar, bir milletin ortak hürriyet aşkı gibi bağlılıkları güçlendirmeyi de amaçlar.

Nathanson (1997)'a göre vatanseverlik; bireyin ülkesine karşı özel bir sevgiye sahip olması, kendisini, ülkesi ile tanımlama duygusu yaşaması, ülkesinin esenliği ile ilgilenmesi ve ülkesinin iyiliği için fedakârlıkta bulunması olmak üzere dört ana unsurdan oluşmaktadır. Vatanseverlik, bireysel düzeyde dünya görüşü, ahlaki idealler ve davranış normlarını ifade ederken toplumsal istikrarı sağlamada mihenk taşı durumundadır. Makro düzeyde ise 'kolektif ruh' toplumların, tarihine, kültürüne, devletine ve temel değerler sistemine olan bakış açısında kendini gösteren kamu bilincinin oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır. Vatanseverlik çeşitli anlamlarda kullanılsa da birey-toplum-devlet arasındaki bağı oluşturan çok özel bir değere karşılık gelir (Anderson, 2001:30) (Akt Şarşembiyeva, (2015). Vatanseverlikle ilgili yapılan tanımlar

incelendiğinde, temelde sevgi, aidiyet, bağlılık ile sosyal ve kamusal hayat, devlet ve kimlik ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Alanyazında yapılan incelemelerde vatanserverlikle ilgili olarak kişilerin ülkelerinin temel ilkelerine, sembollerine bağlılık biçimleri temel alınarak çeşitli sınıflamalar yapıldığı görülmektedir. Curti, (1946) askeri ve sosyal vatanserverlik; Staub, (1991) kör ve yapıcı vatanserverlik; Westheimer, (2007) otoriter, demokratik vatanserverlik; Kahne & Middaugh, (2007) etkin vatanserverlik sınıflamaları bunlardan bazılarıdır. Bu sınıflamalar incelendiğinde, vatanserverlik davranışlarında temel iki ayırım noktası olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi militarizm ya da farklı kültürleri kabul etmek, ikincisi ise ülkeye eleştirel bağlılık ya da sorgusuz kabuldür (Schatz, Staub & Lavine, 1999).

Bu araştırma kör ve yapıcı vatanserverlik sınıflamaları temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Ortak noktaları ülkeye bağlılık olan kör ve yapıcı vatanserverlik birçok açıdan bilişsel ve davranışsal olarak farklılaşmaktadır (Schatz vd., 1999).

Kör vatanserverlik (blind patriotism): Kişinin ülkesinin politikalarını ve eylemlerini sorgulamadan kabul etmesi ve sorgusuz bir sadakatle bunlara bağlı olması şeklinde tanımlanmaktadır. (Schatz & Staub, 1997; 229). Öyle ki bireyin bu sadakat ve bağlılığı bütün milli politikaların yanında diğer milletlere karşı ayırıcı ve zararlı ya da insan haklarına aykırı politikalarda bile geçerli olmaktadır (Bar-Tal & Staub, 1997; 14). Kör vatanserverliğin bu kadar derinden bağlı toplumdaki topluma ve zamandan zamana farklılaşabilen nesnelere vatan, millet, devlet, görüş, ideoloji ya da bir kavram olabilir (Staub, 1997; 215). Bu bağlılıkta değişmeyen tek şey bu nesnelere veya onlara hizmet etme anlamına gelen eylemlere "şartsız sadakattir". Ülke veya ülke politikalarını eleştirmeme, başkalarının bunu yapmalarına tahammül gösterememe ve hatta bu durumu ihanet olarak kabul etme kör vatanserverliğin en geçerli göstergesidir. Kör vatanserverler milliyetçilik, milli güvenlik ve kültürel kirlenme ile daha çok ilgilenerek milli sembollere (bayrak, marş vb.) daha çok bağlanarak, bu konularda eleştiriyi hoş görmedikleri için ülke ile ilgili bilgi sahibi olmada daha az isteklidirler (Schatz vd., 1999).

Yapıcı vatanserverlik (constructive patriotism): Bir bireyin ülkesini sevmesini, ülkesinin hedefleri doğrultusunda yönetilmesini ve gelişiminin sağlanmasını hem takdir etmeyi gerektiğinde eleştirmeyi temel alır. Bireylerin karar alırken, belirli grupların amaçlarını gözetmek yerine ülkenin refahını, evrensel ideal ve değerleri ön planda tutarak eylemde bulunmasını, gerektiğinde belirli bir grubun ya da toplumun politikalarına ve eylemlerine karşı çıkabilmeyi ifade eden eleştirel bağlılık yapıcı yurtseverliğin en temel özelliğidir. Ülkesine bağlı olan ve seven yapıcı vatanserverin bu sevgi ve

bağlılığı onun sorgulama, eleştirme ve değiştirmeye çalışmasına engel değildir (Schatz ve Staub, 1997). Yapıcı vatanseverler kör vatanseverlerden daha fazla siyasi ilgi ve katılım gösterir sosyal değişime daha açıktır. Kör vatanseverlik ise geleneksel kültüre daha bağlıdır (Roth, Lyons & Chryssochoou, 2005). Yapıcı vatanseverler ülke için yapılan olumlu çalışmalarını takdir ederken gerektiğinde yapıcı bir şekilde eleştirmekten ve değişiminin toplumun idealleri ile uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmaktan çekinmezler.

Türkiye’de modernleşme çabalarının başladığı 19. Yüzyılın ikinci yarısında gündeme gelen vatanseverlik bazı düşünce akımlarını etkilemiştir. Osmanlılık, İslamcılık ve Türkçülük akımları ülkenin geleceği konusunda endişelenen aydınlar tarafından yurtsever duygularla geliştirilmiştir. Modern Türkiye’nin kurulmasıyla birlikte devlet ideolojisi haline gelen vatanseverlik aile, siyasal partiler, sendikalar, dernekler, okullar ve medya gibi kurumlar vasıtasıyla açık ya da örtük biçimde aktarılmaya devam etmiştir. Özellikle eğitim programlarında geniş yer bulan yurttaşlık eğitimi, dönemin şartlarına göre bazen ulus oluşturma, bazen de milliyetçilik temelinde tasarlanmış ve aktarılmıştır (Ercan, 2015). Türkiye’de milliyetçilik ve vatanseverlik arasında kesin bir ayırım yapılmamıştır. Politik üyeliklerinin ötesinde, birçok birey kendini vatansever ya da milliyetçi olarak tanımlamaktadır. Fakat bu terimler geniş ölçüde aynı fenomen olarak varsayırlar. Türkiye’de yurtseverlik üzerine yapılan akademik çalışmalar daha çok milliyetçilikle ilişkiyi ön plana almıştır. Yurtseverlik, milliyetçilik düşüncesini kuvvetlendiren bir sevgi olarak kabul edilmesine rağmen milliyetçilikle aynı anlamda kullanılmamaktadır. Vatanseverliğin her insanın doğduğu ve büyüdüğü ülkenin bütün maddi ve manevi unsurlarına karşı hissettiği olumlu sözlerin ve davranışların bir yansıması olduğu kabul edilmektedir. Bir yönüyle içgüdüsel olduğu diğer yönüyle de milliyetçilikle ve siyasal unsurlarla ilişkiye girmesiyle siyasal muhtevaya büründüğü söylenebilir. Vatanseverlik ile ilgili yapılan araştırmalar milli gurur, milli kimlik, vatan sevgisi, milliyetçilik, din ve millet sevgisi kavramlarıyla ilişkili olduğu görülmektedir.

1.1. Benlik Kurgusu (Bireysellik, İlişkisellik ve Toplulukçu benlik)

Benlik farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Benlik Köknel (1985)’e göre insanın kendi kişiliğine ilişkin kanularının toplamı, insanın kendini tanıma ve değerlendirme biçimidir. Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar (2015)’a göre kendimizi, başkalarını ve dünyada yaşanan olayları nasıl algıladığımızı, nasıl anlamlandırdığımızı belirler ve her tür duygu, düşünce, davranış ve güdümüzü etkiler. Benlik kişinin fiziksel, ruhsal, sosyal ve duygusal özellikleri, istekleri ve başarıları hakkındaki inançlarının toplamı ve kişiliğin merkezi olarak kabul edilmektedir.

Benlik kavramı Bireysellik, İlişkisellik ve Toplulukçu benlik çerçevesinde ele alınabilir. Hofsdete (2001) bireyciliği “üyesi olunan toplumsal gruplardan

duygusal olarak bağımsız olmak”, ilişkisellik ve toplulukçuluğu ise “içinde bulunulan toplumsal gruplara ve sosyal sisteme bağımlılık” şeklinde tanımlamıştır. Batı kültüründe, bireyin diğerlerinden farklı olması, kendini göstermesi, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmesi, kişisel amaçlarını gerçekleştirebilmesi, kendine güvenmesi ve kararlarını kendi başına vermesi değerli bulunmaktadır.

Toplulukçu kültürlerde bireysel kimlik grup kimliğinden daha az önemlidir (Gergen, 1991). Birçok Doğu kültüründe insanlardan ziyade sorumluluklar, bireysel hedeflerden ziyade, içinde bulunulan toplumun, grubun vb. normları ve hedefleri daha önemlidir. Benliğin özerkliği ve ayrımsızlığı ilişkili benliğin yaygın olduğu kültürlerde değerli bulunmaz, insanların birbirine bağlı olduğu kabul edilir. Toplulukçu kültürlerde kişinin kendini öne çıkarması, tek başına farklı bir birey olması yerine grubun bir üyesi olarak var olmak daha fazla önem taşır. Yine bu toplumlarda, grubun diğer üyelerine uyum sağlamak ve onlara bağlılığı sürdürmek başta gelen kuraldır (Markus ve Kitayama, 1991; Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2015).

Bireyci, ilişki ve toplulukçu benlik yapılarına sahip kişilerin belirgin özellikleri şu şekilde özetlenebilir: **Bireyci benlik yapısı**; özerktir, eyleme geçerken kişisel hedef ve çıkarlarını önde tutar, kendi başarısına odaklanmıştır, yarışmacı/rekabetçidir, davranışlarında kişisel haz elde etmeye önem verir. **İlişkisel benlik yapısı**; başkalarına bağımlıdır, eyleme geçerken başkalarının hedef ve çıkarlarını önde tutar hem kendi hem de yakın çevresindekilerle birlikte başarılı olmaya odaklanmıştır, işbirlikçidir, davranışlarında yakın çevresindeki kişilerin isteklerini önde tutar. **Toplulukçu benlik yapısı**; ait olduğu toplum/gruba bağımlıdır, eyleme geçerken ait olduğu toplumun hedef ve çıkarlarını önde tutar onun başarılı olmasına odaklanır, bu sayede kendisi de başarılı olur, toplumdur, davranışlarında ait olduğu toplumun kural ve normlarını önde tutar (Triandis, 1995; Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2015).

Bireysellik, İlişkisellik ve Toplulukçuluk kültüre ait kavramlardır. Birey ait olduğu kültür tarafından şekillendirilir ve kültür diğer insanlarla olan ilişkileri belirlemede etkilidir. Hofstede, (1991)'ye göre kültür “bir insan grubu veya kategorisini, diğer grup veya kategoriden ayıran zihnin kolektif programı veya yazılımı”dır. Kültür paylaşılan semboller ve anlamlar evreni olarak; değerler, ritüeller, kahramanlar ve semboller aracılığıyla öğrenilir ve gözlenir. Kültür aynı zamanda soyut değerler, inanışlar ve insan davranışlarına yansıyan veya bu davranışların altında yatan dünyanın algılarını içerir. Kültür, birey veya grubun insanı ve evreni “okuma biçimi” ve “gerçekliği inşa ediş biçimi” olarak da kabul edilebilir (Sargut, 2010; Kağıtçıbaşı, 2012).

1.3. Türk Kültürü ve Benlik Yapıları

Bireylerin sosyalizasyon sürecinde, benliklerinin şekillenmesinde etkili olan sosyal organizasyonlar yani toplumsal kurumlar benlik yapıları üzerinde etkilidir. Toplumsal kurumlardaki değişimler, içinde yaşanılan toplum ve kültürdeki benlik yapılarını da etkilemektedir. Kültür ne kadar bireyci olursa, yani benlik ne kadar ayrıık yapılandırılırsa, o toplumda özerk benlik de çok olacaktır. Bunun tam tersi olarak kültür ne kadar toplulukçuysa, toplulukçu benlik de o kadar çok sayıda olacaktır. Aile ve toplum bağlarının gücünü, derecesini yansıtan sosyal ilişkiler ve bu ilişkilerin sıklığı da toplulukçu benliğin artmasında etkilidir (Kağıtçıbaşı, 2012).

Hofsdete (2001)'ye göre; Türk toplumunda kişilerarası ilişkilerin kuvvetli olduğu bilinmekle birlikte 1950'lerden itibaren küreselleşme, ekonomik ve teknolojik gelişme ve değişmelerle birlikte toplumsal yapıda da bazı farklılaşmalar meydana gelmiştir. 1990'lı yıllardan sonra bu hızlı değişime bağlı olarak artan bir biçimde bireyci eğilimler sergilenmeye başlamıştır. (Göregenli 1995; Çileli, 2000). Kağıtçıbaşı, 1996; Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2015'e göre, Türk kültürü ve toplumu hem toplulukçu hem de bireyci özellikler göstermekte ve her iki benlik yapısını da içinde barındırmaktadır.

Gerçekte toplulukçu yapıya sahip olan Türk toplumunda bireyci tutum ve değerlerin yükselmeye başlaması ile Türk insanında hem bireyci hem toplulukçu özellikler bir arada görülebilmektedir. Temel aile yapısının değişmekte olduğu bilinmekle birlikte birbirlerine maddi bağımlılıkları azalan aile üyelerinin duygusal bağılıklarının önemini korumakta olduğu görülmektedir (İmamoğlu, 2003; Kağıtçıbaşı, 1996).

Türkiye'de yurtseverlik tutumları konusunda yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Kurt (2007)'un, "Öğretmenlerin Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Algılarının Nitel Olarak İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezi, Ersoy ve Öztürk (2012)'ün "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yurtseverlik Algısı", Mummyakmaz (2014)'ün "Vatandaşlık Kavramı Üzerine Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi" ile Ercan ve Ercan (2014)'ün Benlik Kurgusu ve Yurtseverlik Algısı bu çalışmalara örnek olarak gösterilebilir.

Özellikle ülkemizdeki 15 Temmuz darbe girişiminden sonra üniversite öğrencilerinin vatandaşlık tutumları ile İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesinin bilimsel çalışmalara kaynaklık sağlayacağı düşünülmektedir

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Çalışma, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modelinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin

varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2005: 81). İlişkisel tarama modelinin karşılaştırma türünün kullanıldığı bu çalışmada, en az iki değişken arasında bağımsız değişkene göre gruplar oluşturularak bağımlı değişkene göre gruplar arasında fark olup olmadığı incelenmiştir.

2.2. Çalışma grubu: Araştırma 2016-2017 öğretim yılında İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim gören 439 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1 Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan ve üniversite öğrencilerinin öğrenim gördüğü fakülte, yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi, yaşadığı bölge ve dini açıdan kendini nasıl tanımladığı ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

2.3.2. Vatanserverlik/yurtseverlik tutum Ölçeği: (YTÖ) Vatanserverlik/yurtseverlik tutumlarını ölçmeyi amaçlayan, Schatz ve diğerleri (1999)'nin, kör/tutucu ve yapıcı vatanserverlik arasındaki ayrımı ortaya koymak amacıyla geliştirdikleri ölçek Yazıcı ve Yazıcı (2010a) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek kör/tutucu vatanserverlik boyutunda 12, yapıcı vatanserverlik boyutunda 8 olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, YTÖ'nin tamamı için .79, kör/tutucu vatanserverlik alt boyutu için .81, yapıcı vatanserverlik boyutu için .84 olarak bulunmuştur. 5'li likert tipinde geliştirilen ölçeğe verilen cevaplar "Hiç Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım, Katılıyorum" ve "Kuvvetle Katılıyorum" şeklindedir. Yurtseverlik tutum ölçeğinde 5. ve 9. maddeler olumsuzdur.

2.3.3. İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği: Ercan (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği (İBTBÖ), Kashima ve Hardie (2000) tarafından bireyci, ilişkisel ve toplulukçu benlik yönlerini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek 27 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bireycilik boyutu; bireyi başkalarından farklı, kendine özgü, biricik özellikleriyle yansıtmakta ve 1,4,7,10,13,16,19,22,25. sorulardan oluşan (9 madde); İlişkisel: bireyin yakın çevresindeki diğer bireylerle ilişkisini ve özdeşimini içermekte ve 2,5,8,11,14,17,20,23,26. sorulardan oluşan (9) maddeden oluşmaktadır. Toplulukçuluk ise birey ve topluluk arasındaki sembolik değerleri yansıtan ve 3,6,9,12,15,18,21,24,27. sorulardan oluşan dokuz maddeyi içermektedir. Ölçek 1 "kesinlikle katılmıyorum", 7 "tamamen katılıyorum" şeklinde 7'li likert türü derecelendirmeye sahiptir. Ters puanlanan madde bulunmayan ölçeğin her bir alt boyutundan alınacak puanlar en az 9 en çok 63'dür. Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach Alpha (α) güvenilirliği bireycilik alt ölçeği için .73,

ilişkisel alt ölçeği için .68, toplulukçuluk alt ölçeği için .77 ve İlişkisel-Bireyci Toplulukçu Benlik Ölçeği toplamı için .86 bulunmuştur.

2.3.4 Verilerin analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Araştırmada kullanılan “Yurtseverlik Tutum Ölçeği ile İlişkisel Bireyci Toplulukçu Benlik Ölçeği” puanlarının normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı Kolmogorov Smirnov testi ile test edilmiştir. Elde edilen anlamlılık değeri her iki ölçme aracıda da .05’ten küçük olması nedeniyle dağılım normallik varsayımını karşılamamıştır. Bundan dolayı ikili ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığı için Mann Whitney U testi, ikiden fazla ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığı için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. İki den fazla ortalamalar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla da Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Vatansızlık/yurtseverlik ve alt ölçekleri ile İlişkisel Bireyci Toplulukçu Benlik ölçeği ve alt ölçeklerinden elde edilen puanlar arasındaki ilişkinin hesaplanmasında Pearson Momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde katılımcıların vatansızlık ve alt ölçekleri ile ilişkisel bireyci ve toplulukçu benlik ölçeği puanlarının ortalama ve standart sapma sonuçlarına, vatansızlık ve alt ölçekleri ile ilişkisel ve toplulukçu benlik puanlarının cinsiyet, sınıf, gelir, fakülte, inanç düzeyi ve vatansızlık ve alt ölçekleri ile ilişkisel bireyci toplulukçu benlik ölçeği ve alt ölçeklerinden elde edilen puanlar arasındaki korelasyon bulgularına yer verilmiştir.

Yurtseverlik ve alt ölçeklerinin betimsel istatistiklerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Vatansızlık ve Alt Ölçeklerinin Betimsel İstatistikleri

Ölçekler	Aritmetik Ort.	Standart sapma	Minumum	Maksimum
Yapıcı Vatansızlık	34,83	3,93	16	40
Kör Vatansızlık	35,70	7,88	15	98
Toplam	70,53	9,00	42	133

Tablo 1’de görüldüğü gibi yapıcı vatansızlık ölçeği puanlarının ortalaması ($\bar{x}= 34,83$), kör ölçeği vatansızlık puanlarının ortalaması ($\bar{x}= 35,70$), toplam

Üniversite Öğrencilerinin Vatanserverlik Tutumları İle Benlik Kurguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

ölçek puanlarının ortalaması da ($\bar{x}= 70,53$) olarak hesaplanmıştır. Aritmetik ortalama puanlarına göre öğrencilerin kör vatanserverlik ölçeği puanları yapıcı vatanserverlik ölçeği puanlarından daha yüksektir. Elde edilen puanların standart sapması da 3,93 ile 9,00 arasında değişmektedir.

İlişkisel Bireyci Toplulukçu Benlik Ölçeği puanlarının betimsel istatistiklerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Betimsel İstatistikleri

Ölçekler	Aritmetik Ort.	Standart sapma	Minumum	Maksimum
Bireycilik	39,55	16,34	9,00	63,00
İlişkisel	38,63	16,51	9,00	63,00
Toplulukçuluk	37,84	16,08	9,00	63,00
Toplam	116,02	47,12	27,00	178,02

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin bireycilik alt ölçek puanları ortalaması ($\bar{x}= 39,55$), ilişkisellik alt ölçek puanı ($\bar{x}= 38,63$) toplulukçu alt ölçek puanı ($\bar{x}= 37,84$), olarak hesaplanmıştır. Elde edilen verilere göre öğrencilerin alt ölçek puanları en yüksekten en düşüğe sırasıyla; bireycilik, ilişkisellik ve toplulukçuluk olarak gözlenmektedir. Ölçekten elde edilen puanların standart sapması 16,08 ile 16,51 arasında değişmektedir. Üniversite öğrencilerinde en yaygın tutumun bireycilik olduğu görülmektedir.

Bireylerin vatanserverlik ve alt ölçeklerinden elde edilen puanların iki değişken ortalamaları arasındaki farkların anlamlılığını test etmek için yapılan Mann Whitney U Testinin sonuçlarına Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Vatanserverlik ve Alt Ölçeklerinin Cinsiyete Göre U Testi Sonuçları

Değişkenler	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p	
Vatanserverlik Toplam puan	Kadın	349	213,08	74364,50	13289,50	.024
	Erkek	90	246,84	22215,50		
Kör yurtseverlik	Kadın	349	214,33	74800,50	13725,50	.045

	Erkek	90	241,99	21779,50		
Yapıcı yurtseverlik	Kadın	349	214,65	74914,50	13839,50	,081
	Erkek	90	240,73	21665,50		

Öğrencilerin "Vatanseverlik Ölçeği Toplam" puanları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermektedir $U=13289.50$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında Erkeklerin vatanseverlik ölçeği puanlarının kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin vatanseverlik "kör vatanseverlik ölçeği" puanları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermektedir $U=13725.50$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında Erkeklerin kör vatanseverlik ölçeği puanlarının kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Vatanseverlik "yapıcı vatanseverlik ölçeği" puanları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir $U=13839$, $p>.05$.

Öğrencilerin ilişkisel bireyci toplulukçu benlik ölçeği ve alt ölçeklerinden elde edilen puanların cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında gözlenen farkları anlamlı değildir.

Öğrencilerin vatandaşlık ve alt ölçekleri ile ilişkisel bireyci toplulukçu benlik ölçeği ve alt ölçeklerinden elde edilen puanların sınıf değişkenine göre gruplar arasındaki farkların anlamlılığını test etmek için yapılan Kruskal Wallis Testinin sonuçlarına Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Yurtseverlik ve Alt Ölçekleri ile İlişkisel Bireyci Toplulukçu Benlik ölçeği ve Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Sınıf Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişkenler	Sınıf	N	Sıra ortalaması	sd	Ki kare	p	Anlamlı fark
Yapıcı Yurtseverlik	A.1.Sınıf	218	223,68		10,03	,018	B-C
	B.2.Sınıf	118	240,40				A-C
	C.3.Sınıf	63	181,69	3			
	D.4.Sınıf	40	200,10				
İlişkisel	A.1. Sınıf	218	227,68		8,86	.031	D-C
	B. 2.Sınıf	118	220,55	3			A-C
	C.3.Sınıf	63	177,22				

Üniversite Öğrencilerinin Vatanserverlik Tutumları İle Benlik Kurguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	D.4.Sınıf	40	238,64				
Toplulukçuluk	A.1.Sınıf	218	227,39				
	B.2.Sınıf	118	218,99	3	8,28	.041	D-C
	C.3.Sınıf	63	180,75				A-C
	D.4. Sınıf	40	244,53				
Benlik Ölçeği Toplam	A.1.Sınıf	218	227,20				
	B.2.Sınıf	118	218,95	3	8,29	.040	D-C
	C.3.Sınıf	63	176,72				A-C
	D.4.Sınıf	40	241,99				

Öğrencilerin “yapıcı yurtseverlik alt ölçeği” puanları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$\chi^2=(sd=3)=10,03$, $p<.05$]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara göre anlamlı farkın 2. ve 3. sınıflar arasında 2. sınıflar lehine; 1. ve 3. sınıflar arasında 1. sınıflar lehine çıktığı saptanmıştır. Yani, 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin yapıcı yurtseverlik puanları, 3. sınıfların yapıcı yurtseverlik puanlarından daha yüksektir.

Öğrencilerin Benlik kurgusu “İlişkisellik alt Ölçeği” puanları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$\chi^2=(sd=3)=8,86$, $p<.05$]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara göre anlamlı farkın 4. ve 3. sınıflar arasında 4. sınıflar lehine; 1. ve 3. sınıflar arasında 1. sınıflar lehine çıktığı saptanmıştır. Yani, 4. ve 1. sınıf öğrencilerinin ilişkisellik puanları, 3. sınıfların ilişkisellik puanlarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir

Öğrencilerin Benlik “Toplulukçuluk alt Ölçeği” puanları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$\chi^2=(sd=3)=8,28$, $p<.05$]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara göre anlamlı farkın 4. ve 3. sınıflar arasında 4. sınıflar lehine; 1. ve 3. sınıflar arasında 1. sınıflar lehine çıktığı saptanmıştır. Yani, 4. ve 1. sınıf öğrencilerinin toplulukçu benlik

puanları, 3. sınıfların Toplulukçu benlik puanlarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir

Öğrencilerin Benlik Kurgusu ölçeği toplam puanları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [χ^2 =(sd=3)=8,29, p<.05]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara 4. sınıfların 3. sınıflardan, 1. sınıfların 3. sınıflardan benlik kurgusu ölçeği toplam puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Başka bir ifade ile 4. ve 1. sınıf öğrencilerinin benlik kurgusu toplam puanları, 3. sınıfların benlik kurgusu puanlarından daha yüksektir.

Öğrencilerin yurtseverlik ölçek geneli ve kör yurtseverlik alt ölçekleri ile ilişkisel bireyci toplulukçu benlik ölçeğinin bireycilik alt ölçeğinden elde edilen puanlar sınıf değişkenine göre gruplar arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır.

Üniversite öğrencilerinin vatandaşlık ve alt ölçeklerinden elde ettiği puanların gelir düzeyi değişkenine göre gruplar arasındaki farkların anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal Wallis test sonuçlarına tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Vatandaşlık ve Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişkenler	Gelir	N	Sıra ortalaması	sd	Ki kare	p	Anlamlı fark
Kör vatanserverlik	A.Alt	16	160,25	2	9,28	,010	C-A
	B.Orta	392	218.16				
	C.Üst	31	274.08				
Yapıcı vatanserverlik	A. Alt	16	242,81	2	0,54	,763	
	B.Orta	392	219.12				
	C.Üst	31	219,32				
Vatanserverlik	A.Alt	16	171,22	2	6,67	,036	C-A
	B.Orta	392	218,29				
	C.Üst	31	266,82				

Öğrencilerin Vatanserverlik “kör vatanserverlik ölçeği” puanları gelir düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [χ^2 =(sd=2)=9,28, p<.05]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara sadece üst sosyo ekonomik düzeyde olanların kör vatanserverlik ölçeği puanları alt sosyo ekonomik düzeyde olanlardan anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin “Vatanserverlik Ölçeği” puanları gelir düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [χ^2 =(sd=2)=6,67, p<.05]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara sadece üst sosyo ekonomik düzeyde olanların vatandaşlık ölçeği puanları alt sosyo ekonomik düzeyde olanlardan anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin vatanserverlik “yapıcı vatanserverlik ölçeği” puanları gelir düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir [χ^2 =(sd=2)=6,67, p<.05].

Tablo 6. Öğrencilerin Vatanserverlik ve Alt Ölçekleri ile İlişkisel Bireyci Toplulukçu Benlik ölçeği ve Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişkenler	Fakülte	N	Sıra ortalaması	sd	Ki kare	p	Anlamlı fark
Yapıcı vatanserverlik	A.Eğitim	202	233,90	5	12,18	,032	E-C A-C
	B.Mühendislik	57	207,03				
	C.Sağlık	103	196,93				
	D.İnsan Top. F.	37	206,07				
	E.Hukuk	11	307,78				
	F. İslami İlim.	30	222,68				
	A.Eğitim	202	232,85	5			E-D

İlişkisellik	B.Mühendislik	57	236,45				A-D
	C.Sağlık	103	195,53		11,87	,037	F-D
	D.İnsan Top. F.	37	177,84				
	E.Hukuk	11	255,68				
	F. İslami İlim.	30	225,34				
Benlik toplam	A.Eğitim	202	233,21	5		,042	E-D
	B.Mühendislik	57	235,51				B-D
	C.Sağlık	103	195,06		10,96		A-D
	D.İnsan Top. F.	37	182,12				
	E.Hukuk	11	250,18				
	F. İslami İlim.	30	223,00				

Öğrencilerin “yapıcı vatanseverlik ölçeği” puanları farklı fakültelerdeki öğrencilere göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [χ^2 =(sd=5)=12,18, p<.05]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara Hukuk ve Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin yapıcı vatanseverlik ölçeği puanları Sağlık Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerden anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin ilişkisel bireyci toplulukçu benlik “ilişkisel alt ölçeği” puanları farklı fakültelerdeki öğrencilere göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [χ^2 =(sd=5)=11,87, p<.05]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara Hukuk, Eğitim ve İslami Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin ilişkisel ölçeği puanları insan ve toplum biliminde okuyan öğrencilerden anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin İlişkisel Bireyci Toplulukçu Benlik ölçeği toplam puanları farklı fakültelerdeki öğrencilere göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [χ^2

Üniversite Öğrencilerinin Vatanserverlik Tutumları İle Benlik Kurguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

=(sd=5)=10,96, p<.05]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara Hukuk, Eğitim ve Mühendislik Fakültesinde okuyan öğrencilerin Benlik ölçeği toplam puanları İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerden anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Diğer ölçeklerden elde edilen puanların farklı fakültede okuma durumuna göre gruplar arasında gözlenen farklar anlamlı değildir.

Tablo 7. Öğrencilerin Kör vatanserverlik Alt Ölçeğinden Elde Edilen Puanların İnanç Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişkenler	İnanç düzeyi	N	Sıra ortalaması	sd	Ki kare	p	Anlamlı fark
Kör vatanserverlik	A.Yüksek	136	235,02	2	8,96	,011	A-C
	B.Orta	275	219,99				
	C.Düşük	29	157,28				

Öğrencilerin vatanserverlik “kör vatanserverlik alt ölçeği” puanları inanç düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [χ^2 =(sd=2)=8,96, p<.05]. Gruplar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış elde edilen bulgulara kendilerini yüksek düzeyde inaçlı bulanların düşük düzeyde inaçlı bulanlara göre kör vatanserverlik alt ölçeği puanları anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Diğer ölçek puanlarından elde edilen puanlar öğrencilerin inanç düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Öğrencilerin vatanserverlik ve alt ölçekleri ile ilişkisel bireyci toplulukçu benlik ölçeği ve alt ölçeklerinden elde edilen puanlar arasındaki ilişkiye Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8. Vatanserverlik ve Alt Ölçekleri ile İlişkisel Bireyci Toplulukçu Benlik ölçeği ve Alt Ölçeklerinden Elde Edilen puanlar Arasındaki Korelasyon

		Bireycilik	İlişkisel	Toplulukçuluk	Benlik
Vatanserverlik	r	,151**	,164**	,157**	,158**
	p	,001	,001	,001	,001

Kör vatanseverlik	r	,092*	,104*	.103*	,094*
	p	,176	,030	,031	,048
Yapıcı vatanseverlik	r	,160**	,167**	,153	,171
	p	,000	,000	,000	,000

** p<,001 * p<,005

Vatanseverlik ve alt ölçeği puanları ilişkisel bireyci toplulukçu benlik ölçeği ve alt ölçekleri ile düşük ancak anlamlı ilişkiler göstermektedir. En yüksek ilişki vatandaşlık ile ilişkisellik ($r=.164$) arasında gözlenmiştir.

Kör vatanseverlik alt ölçeği puanları ilişkisel bireyci toplulukçu benlik ölçeği ve alt ölçekleri ile oldukça düşük ancak anlamlı ilişkiler göstermektedir.

Yapıcı vatanseverlik alt ölçeği puanları ilişkisel bireyci toplulukçu benlik ölçeği ve alt ölçekleri ile düşük ancak anlamlı ilişkiler göstermektedir. En yüksek ilişki yapıcı vatanseverlik ile ilişkisellik ($r=.172$) arasında gözlenmiştir.

4. Sonuç ve Tartışma

Üniversite öğrencilerinin vatanseverlik tutumları ile benlik kurguları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin kör vatanseverlik tutumlarının yapıcı vatanseverlik tutumlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yazıcı (2009) araştırmasında tarih ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin yapıcı vatanseverlik düzeyinin kör vatanseverlik düzeyinden daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Elban, (2011)'nin çalışma sonuçları ortaöğretim öğrencilerinin kör vatanseverlik tutumlarının orta düzeyde, yapıcı vatanseverlik tutumların ise çok yüksek olduğunu göstermektedir. Şahin (2014)'nin çalışmasına göre polis okulu öğrencilerinin kör vatanseverlik tutumları yapıcı vatanseverlik tutumlarından daha yüksektir. Yazıcı ve diğ (2016) tarih öğretmeni adaylarının vatanseverlik tutumlarının yüksek düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Bu çalışmaların sonuçları bizim çalışmamız sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Ülkemiz Milli Eğitim sisteminde ve ders müfredatlarında vatanseverliğin sadece milleti sevmeye, bayrağa, milli marşa, Türk büyüklerine saygı duymaya ve vatana hizmet etme olarak yer alması ve bu şekilde öğrencilere aktarılması söz konusudur. Bunun yanında ülkemizde yaşanan terör olayları ve 15 Temmuz darbe girişiminin kör vatanseverlik tutumlarının yükselmesine önemli katkı sağladığını söyleyebiliriz. Nitekim 11 Eylül saldırısından sonra ABD'de benzer durum görülmüştür. Skitka (2005) 11 Eylül saldırılarından sonra insanların evlerinde, arabalarında, giysilerinde

Amerikan bayrağı sergilemelerinin altında yatan motivasyonu inceleyen bir çalışma yapmıştır. Bu davranışın vatanserverlikten mi, yoksa milliyetçilikten mi ya da her ikisinin bir kombinasyonundan mı ortaya çıkmaktadır sorusuna cevap aranmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre bu durumun daha çok vatanserverliğin bir göstergesi olarak ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin benlik kurgularının en yüksekten en düşüğe; bireycilik, ilişkisellik ve toplulukçuluk olarak sıralandığı görülmektedir. Benzer şekilde; İmamoğlu, 1998; İmamoğlu, 2003; Carpenter ve Karakitapoğlu-Aygün, 2005; Ercan, 2008; Başay, 2015) çalışmalarının sonuçları bu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar (2015)'e göre; benlik kurgularının kültürlere göre farklılaştığı birçok Batı kültüründe yaygın olan başkalarından ayrılmış bireyci benlik ve Batı dışındaki toplulukçu kültürlerde başkalarıyla ilişkili, sosyal bağlamdan koparılamayan ilişkili benlik yapısının günümüz üniversite gençliğinde sosyal, ekonomik ve popüler kültür etkisiyle farklılaşmaya başladığını ve bireyciliğin ön plana çıkmaya başladığını söyleyebiliriz.

Bununla birlikte Markus ve Kitayama (1991) bir bireyde karşılıklı bağımlı ve bağımsız benliğin birlikte bulunabileceğini vurgulamaktadır. Bu boyutlar birbirinden bağımsız olduğu için bireyci değerleri yüksek bulunan bir bireyin toplulukçu değerlerini bilmek mümkün olmayabilir. Ayrıca kişiler bu boyutların birinde veya her ikisinde baskın değerlere sahip olabilir. Değişik durumlarda, değişik hedef gruplarına karşı veya farklı etkileşim amaçlarında bireycilik ya da toplulukçuluk ön plana çıkabilir (Singelis, 1994; Oyserman, Coon ve Kimmelmeir, 2002; Kağıtçıbaşı, 2012).

Araştırmanın sonuçlarına göre üniversite öğrencilerin vatanserverlik tutumları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Erkeklerin vatanserverlik tutumları ile kör vatanserverlik tutumlarının kadınların tutumlarından daha yüksek düzeyde olduğu görülürken; yapıcı vatanserverlik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermediği belirlenmiştir.

Ercan ve Ercan (2014)'nın yaptıkları araştırma sonuçları bu araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Lay ve Purta (2001) tarafından yapılan çalışmada Amerika ve Rusya'daki erkeklerin kızlardan daha çok vatanserver olduğu, Tartakovsky (2010)'nın araştırma sonuçları ülkelerine karşı erkeklerin daha kuvvetli kimlik duygusu hissettiğini göstermektedir. Siyasi, sosyolojik ve psikolojik boyutları bulunan vatanserverlik tutumu, kişinin yaşadığı sosyo-kültürel çevreye, kişisel özelliklere, bireyin ülkesiyle olan bağına ve ülkenin içinde bulunduğu siyasi duruma dayalı olarak farklılaşabilmektedir. Buna bağlı olarak vatanserverliğin cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Keskin (2008), Kennedy

(2010) ve Lau, Lam ve Leung (2008) öğrencilerde, Blank, Schmidt ve Westle (2001) İtalya, Britanya ve Amerika'da yaptıkları araştırmanın sonuçları cinsiyetin milli kimlikler üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermemektedir. Sadece İtalyan erkeklerin Britanya ve Amerika'daki kadınlardan daha güçlü milliyetçi kimliklere sahip oldukları bulgusunu belirlemişlerdir. Elban, (2015) ortaöğretim öğrencilerinin, Ercan (2015) yetişkinlerin, Yazıcı ve Kabapınar (2015) lise öğrencilerinin, Yazıcı ve diğ (2016) tarih öğretmen adaylarının vatanseverlik tutumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığını belirlemiştir.

Buna karşın kızların erkeklerden daha çok vatansever olduğunu belirleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Bunlara Soule ve Nairne (2006)'nın, politik ilgilerin kızlar lehine farklılaştığını gösteren çalışması, Mousavi ve Roshan (2010)'nın vatansever kimliğin kızlar lehine farklılaştığını ortaya koyan çalışması, Gömleksiz ve Cüro (2011) ve Baş (2016)'ın kızların erkeklerden daha çok vatansever olduğunu gösteren çalışması örnek olarak gösterilebilir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre üniversite öğrencilerin genel benlik kurguları, ilişkisellik, bireyci toplulukçu benlikleri cinsiyet değişkenine anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Yazıcı ve Kabapınar, (2015) "Çokkültürlülük ve Yurtseverlik Bağlamında Azınlık Öğrencilerinin Tarih Dersleriyle İlgili Algıları" çalışmasında benzer sonuca ulaşmıştır.

Bununla birlikte benlik kurgularının cinsiyete göre farklılaştığını gösteren araştırmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalara Dost (2006)'un kadınların özerk-ilişkisel benlik yapısının erkeklerden anlamlı bir şekilde farklı olduğu, Özdemir (2009) 'in ilişkisellik ve özerk ilişkisellik açısından kadınların puanlarını daha yüksek bulunması, Mesutoğlu (2012)'nin, erkeklerin özerk-ayrık benlik kadınların ise bağımlı-ilişkisel benliğe sahip olduğu, Ercan, (2013)'nin kadınların bireycilik ve ilişkisellik puanlarının erkeklerin bireycilik ve ilişkisellik puanlarından daha yüksek, toplulukçuluk puanlarının ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği çalışma sonuçları örnek olarak verilebilir. Yıldırım ve diğ (2015) lise öğrencilerinde Özerklik alt boyutunun, cinsiyete göre erkek öğrenciler lehine, ilişkisellik ve özerk-ilişkisel puanlarının kadınlar lehine anlamlı bir farklılık oluşturduğunu belirlemişlerdir.

Araştırma sonuçları yapılan bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmemektedir. Bunun temel nedeninin çalışmanın tek bir üniversitede yapılmasından ve öğrencilerin ölçülen özellikler açısından homojen bir dağılım göstermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin eğitim düzeyleri ile toplumun sosyo-kültürel değişimdeki rolüne işaret ediyor olabilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre üniversite öğrencilerin yapıcı vatanseverlik tutumları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin yapıcı vatanseverlik tutumları, 3. sınıfların yapıcı vatanseverlik

tutumlarından daha yüksektir. Öğrencilerin bireyci, ilişkisel ve toplulukçu benlik yapısı alt ölçeklerinden, ilişkisellik ve toplulukçuluk puanları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 4. ve 1. sınıf öğrencilerinin genel benlik kurgusu puanları ile ilişkisellik ve Toplulukçu benlik puanları 3. sınıfların benlik kurgusu puanlarından daha yüksek bulunmuştur.

Avcı ve İbret (2016)'in çalışmalarında okul öncesi öğretmen adaylarının vatanserverliği daha çok ülkemizi sevmek/ait olmak/koruyarak olarak algıladıkları görülmektedir. Oluşan bu kategori incelendiğinde insanların sevmediği bir şeye kendini ait hissetmeyeceği; ait hissetmediği bir şeyi de koruyamayacağı duygularının birbirini takip ettiği görülür. Bu anlamda öğretmen adaylarının görüşlerinde bu duyguların bir arada bulunması anlam kazanmaktadır.

Bu araştırmanın sonuçlarından farklı şekilde Başay, (2015) 3. sınıfta öğrenim gören katılımcıların bireyci, ilişkisel ve toplulukçu benlik yapıları puan sıralamalarının 4. sınıfta öğrenim görenlere göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Yazıcı ve Kabapınar, (2015) çalışmalarında, sınıf değişkenlerine göre öğrencilerin vatanserverlik tutumlarının anlamlı biçimde farklılaşmadığını belirlemiştir. Bu sonuçların öğrencilerin aldıkları derslerle, bu sınıflardaki öğrencilerin kişilik özellikleri ve toplumsal duyarlılıkları ile ilgili olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin vatanserverlik tutumları gelir düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Üst sosyo-ekonomik düzeyde olanların kör vatanserverlik tutumları ile yurtseverlik genel tutumları alt sosyo-ekonomik düzeyde olanlardan yüksektir. Yapıcı vatanserverlik tutumlarının gelir düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermediği belirlenmiştir. Ercan, (2015) çalışmasında gelir durumu düştükçe kör yurtseverlik tutumlarının yükseldiğini gelir durumu yüksek olanların yapıcı vatanserverlik tutumlarının yükseldiğini belirlemiştir. Bu araştırmanın ülkemizin yaşadığı darbe girişiminden sonra gerçekleştirilmiş olması dolayısıyla sonuçları bu yönden etkilenmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma sonuçları öğrencilerin yapıcı vatanserverlik tutumlarının öğrenim gördükleri fakülterlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Hukuk ve eğitim fakültesi öğrencilerinin yapıcı vatanserverlik tutumları, sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinden anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Yazıcı, (2009) çalışmasında eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin yapıcı vatanserverlik tutumlarının edebiyat veya fen-edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerden daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemiştir.

Araştırmada benlik kurgusu “ilişkisellik” alt boyutunun öğrencilerin fakültelerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Hukuk, Eğitim ve İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin ilişkisellik düzeyleri İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi öğrencilerden anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin benlik kurgusu genel puanları fakültelerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Hukuk, eğitim ve mühendislik fakültesi öğrencilerin benlik kurgusu, insan ve toplum bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerden anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. İlişkisellik başkaları ile yakın ilişkilerin önemli olduğu ve kişinin çevresindekileri benliğinin bir parçası olarak tanımladığı durumu ifade etmektedir. Bu sonuçların hukuk ve eğitim, İslami ilimler fakültelerini tercih eden öğrencilerin kişilik yapıları, sahip oldukları değerler ve aldıkları derslerle ilişkili olduğu söylenebilir.

Araştırmanın sonuçları kendilerini yüksek düzeyde inançlı olarak tanımlayan üniversite öğrencilerinin, düşük düzeyde inançlı ve inançsız olarak tanımlayanlara göre kör vatanseverlik düzeyleri anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. İslam dininde vatan sevgisinin fitrî/yaradılıştan bir his olduğu ve (Nisâ: 66; Bakara: 246) ayetlerine göre can sevgisiyle vatan sevgisinin eşit tutulduğu kabul edilir. Dolayısıyla kendisini yüksek düzeyde inançlı olarak tanımlayanların vatanseverlik tutumlarının yüksek çıkması beklenen bir durum olarak kabul edilebilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre; vatanseverlik ve alt boyutları ile ilişkisel bireyci toplulukçu benlik arasında düşük ancak anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Bu çalışmada ilişkisel benlik katılımcıların vatanseverlik düzeylerini yordayan en güçlü değişken olarak görülmektedir. İlişkisel benlik değerleri yüksek olan üniversite öğrencilerinin vatanseverlik düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Benzer şekilde ilişkisel benlik kör vatanseverlik düzeylerini yordamaktadır. İlişkisel benlik düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin kör vatanseverlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. İlişkisel benlik katılımcıların yapıcı vatanseverlik düzeylerini yordayan değişken olarak bulunmuştur. İlişkisel benlik değerleri yüksek olan üniversite öğrencilerinin yapıcı vatanseverlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ercan ve Ercan (2014)'nın çalışma sonuçları da bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin kör vatanseverlik tutumlarının yapıcı vatanseverlik tutumlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitim sistemi içerisinde bulunan tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin yapıcı vatanseverlik tutumlarının gelişmesine katkı sağlayacak şekilde düzenlemeler yapılması önerilir.

Kaynakça

- Anderson, B. (2001). Voobrajaemiye Soobshestva (Hayaldeki Toplum). M. Kanon-Press-S. Kuçkovo pole.
- Avcı, E. K. ve İbret, B. Ü. (2016). Vatansızlık Değerine İlişkin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt: 24 No: 5, 2501-2518.
- Blank, T., Schmidt, P. ve Westle, B. (2001). "Patriotism—A Contradiction, A Possibility Or An Empirical Reality? ", *ECPR Joint Sessions of Workshops*.
- Bar-Tal, D. (1993). Patriotism as fundamental beliefs of group members. *Politics and Individual*, 3(2), 45-62
- Bar-Tal, D., & Staub, E. (1997). Introduction: patriotism: its scope and meaning, Patriotism in The Lives of Individuals and Nations (Ed. Bar-Tal, D. & Staub, E.), Nelson-Hall Publishers; Chicago, 1-19
- Bas, M. (2016). The Evaluation Of The University Students Patriotism Levels According To Gender, Age, Family Structure And Sports Activities. *European Journal of Education Studies*.
- Başay, A. C. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Yapısı ve Eş Seçme Kriterleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Blank, T., Schmidt, P., & Westle, B. (2001). "Patriotism" A contradiction, a possibility, or an empirical reality? Paper presented at the ECPR Workshop 26 "National Identity in Europe," in Grenoble, France.
- Carpenter, Sadra and Karakitapoğlu-Aygün, Zahide (2005). Importance and Descriptiveness of Self-Aspects: A Cross-Cultural Comparison. *Cross-Cultural Research*, 39 (3), 293-321.
- Çileli, M. (2000). Change in value orientations of Turkish youth from 1989 to 1995. *The Journal of Psychology*, 134: 297-305
- Cross, S. E., & Madson, L. (1997). Models of the self: Selfconstruals and gender. *Psychological Bulletin*, 122, 5-37.
- Cross, S. E., Bacon, P. L., & Morris, M. L. (2000). The relational-interdependent self-construal and relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 791-808.
- Curti, M. (1946). Roots of American Loyalty. New York: Russel and Russel.
- Devellioğlu, F. (1986). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, İstanbul: Aydın Kitabevi Yayınları

- Dost, A. (2006). Kadın ve erkeklerin otobiyografik anlatılarında benlik tipleri ve duygu dili arasındaki ilişki, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Koç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Elban, M. (2011). Ortaöğretim 11.Sınıf Öğrencilerinin Tarih Dersine Yönelik Tutumları ile Vatandaşlık Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Elban, M. (2015). Tarih Eğitimi Ve Vatandaşlık Üzerine Bazı Düşünceler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(3), 1302-1319.
- Ercan, H. (2008). Genç yetişkinlerin aşk biçimleri ve benlik tipleri, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ercan, H. (2011). İlişkisel-Bireyci Toplumcu Benlik Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri ve Uyarlama Çalışması. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13 (21): 37-45.
- Ercan, H. (2013). Genç yetişkinlerin benlik kurgusu üzerine bir çalışma. *Zeitschrift für die Welt der Türken*. 5(2), 157-178.
- Ercan, R. (2015). Yetişkinlerde Yurtseverlik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. 10(3): 409–26.
- Ercan, H. ve Ercan, R. (2014). "Benlik Kurgusu ve Yurtseverlik". Participated in the 14th Biennial Conference of the European Association for research on Adolescence, from 3-6th September, Çeşme-İzmir.
- Ersoy, A. F. ve Öztürk, F. (2012). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yurtseverlik algısı. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu. (20-22 Nisan). Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Gergen, J. Kenneth. (1991). *The Seattered Self: Dilemmas of Identity in Contemporary Life*. New York; NY Basic Books.
- Gömlüksiz, M. N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 96-133.
- Göregenli, M. (1995), *Kültürümüz Açısından Bireycilik – Toplumculuk Eğilimleri: Bir Başlangıç Çalışması*, *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(35), 1-14.
- Hayes, Carlton J. (1995), *Milliyetçilik: Bir Din*, çev. Murat Çiftkaya, İz Yayıncılık, İstanbul.
- Higgins, E. T. (1996). The "self-digest": Self-knowledge serving self-regulatory functions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 1062-1083.
- Hofstede, G. H. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations*. CA: Sage Publications.

İmamoğlu, E. Olcay (1998). Individualism and Collectivism in A Model and Scale of Balanced Differentiation and Integration. *Journal of Psychology*, 132(1), 1-8.

İmamoğlu, E. Olcay (2003). Individuation and Relatedness: Not: Opposing but Distinct and Complementary. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 129(4), 367-402.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Özerk -İlişkisel Benlik: Yeni Bir Sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11 (37), 36-43.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2012), Benlik Aile ve İnsan Gelişimi (Kültürel Psikoloji), Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Kağıtçıbaşı, Ç ve Cemalcılar, Z. (2015) Düünden Bugüne İnsan ve İnsanlar, 17. Baskı, Evrim Yayınları.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36, 403-422.

Kanagawa, C., Cross, S. E., & Markus, H. R. (2001). "Who am I?" The cultural psychology of the conceptual self. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 90-103.

Karaçanta, H. (2001). Üniversite öğrencilerinin sosyal baskınlık yönelimi ve başka bazı değişkenler açısından karşılaştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi, Ankara: Nobel.

Kashima, E., ve Hardie, E. (2000). The development and validation of the relational, individual and collective self- aspects (RIC) Scale. *Asian Journal of Psychology*, 3(1), 19-48.

Kashima, Y., Yamaguchi, S., Kim, U., Choi, S., Gelfand, M. J., & Yuki, M. (1995). Culture, gender, and self: A perspective from individualism-collectivism research. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 925-937.

Kennedy, K.J. (2010). Young Citizens In Hong Kong: Obedient, Active And Patriotic? *Social Psychology Education*, 13, 111-127.

Keskin, Y. (2008). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1988 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kongar, E. (1999). Toplumsal değişme kuramları ve Türkiye gerçeği, (7. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Köknel, Ö. (1985). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar

Yayınevi.

Kurt, T. (2007). Öğretmenlerin Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatanserverlik Algularının Nitel Olarak İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Lau, P.W.C., Lam, M.H.S. & Leung, B.W.C (2008). "National Identity and the Beijing Olympics: School Children's Responses in Mainland China, Taiwan ve Hong Kong". *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 41, 6729-6738.

Lay, J. C. ve Purta, J. T. (2001). Patriotism and Political Participation Among Russian and American Adolescents. Web: <http://www.bsos.umd.edu/gvpt/apworkshop/lay-torney-purta.pdf> adresinden 10 Haziran 2017'de alınmıştır.

Lay, J.C., & Purta, J.T. (2001). Patriotism and political participation among russian and american adolescents. Available at Web: <http://www.bsos.umd.edu/gvpt>

Lukacs, J. (1993). Yirminci Yüzyılın ve Modern Çağın Sonu, çev. Mehmet Harmancı, Sabah Kitapları, İstanbul.

Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98 (2), 224-253.

Merry, M. S. (2009). Patriotism, History and the Legitimate Aims of American Education. In Bruce Haynes (ed.) *Patriotism and Citizenship Education*. Blackwell:

Mesutoğlu, C. (2012). Lise öğrencilerinde cinsiyet bağlamında benlik kurgusu, aile işlevselliği ve kardeş sayısı arasındaki ilişki, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Morris, M. L. (2001). The Relational interdependent self-construal at work: an examination of relations to employee attitudes and behaviors, unpublished doctoral dissertation, Iowa State University.

Mousavi, R. and Roshan, R. (2010). Investigating Different Aspects Of Identity Among The Students Of Tehran Universities: The Role Of Sex Differences. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 1884-1889.

Mumyalmaz, H. (2013) Öğretmenlerin Vatanserverlik Alguları Üzerine Bir Değerlendirme, ULEAD 2013 Annual Congress: International Congress on Research in Education/ICRE, Ürgüp/Nevşehir May 31, 2013 – June 2, 2013, kongre bildiri kitabı, S.179.

Nathanson, S. (1997) "Should Patriotism Have a Future", *Patriotism in The Lives of Individuals and Nations* (Ed. Bar-Tal, D. & Staub, E.), Nelson-Hall Publishers; Chicago, s. 311-326.

Üniversite Öğrencilerinin Vatansızlık Tutumları İle Benlik Kurguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Oyserman, D., Coon, H. ve Kimmelmeier, M. (2002), Rethinking individualism and collectivism: Evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses, *Psychological Bulletin*, 128(1), 3-72.

Özdemir, Y. (2009). Ergenlik döneminde benlik kurgusu gelişiminin anababanın çocuk yetiştirme stilleri açısından incelenmesi, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Roth, D. P., Lyons, E., & Chrysochoou, X. (2005). National attachment and patriotism in a European nation: A British study. *Political Psychology*, 26(1), 135-155.

Sami, Ş. (2004). Kâmus-ı Türkî, Çağrı Yayınları, 13. Baskı

Soule, S., Nairne, J. (2006). "Are Girls Checking Out? Gender and Political Socialization in Transitioning Democracies". A Paper Presented At The Midwestern Political Science Meeting, Chicago.

Sargut, A.S. (2010), Kültürler Arası Farklılaşma ve Yönetim, İmge Kitabevi, Ankara.

Schatz, R. T., Staub, E., & Lavine, H. (1999). On the varieties of national attachment: Blind versus constructive patriotism. *Political Psychology*, 20(1), 151-174.

Schatz, R.T. & Staub E. (1997). Manifestation of Blind and Constructive Patriotism: Personality Correlates and Individual-Group Relations, *Patriotism in The Lives of Individuals and Nations* (Ed. Bar-Tal, D. & Staub, E.), Nelson-Hall Publishers; Chicago, s. 229-245.

Skitka, J. L. (2005). Patriotism or Nationalism? Understanding Post-September 11, 2001, Flag-Display Behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 35, 10, 1995-2011.

Singelis, T. M. (1994), "The measurement of independent and interdependent self-construals", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, 580-591.

Staub, E. (1991, July). Blind versus constructive patriotism: Moving from embeddedness in the group to critical loyalty and action. Paper presented at the meeting of the International Society for Political Psychology, Helsinki.

Staub, E. (1997). Blind versus constructive patriotism: Moving from embeddedness in the group to critical loyalty and action. In D. Bar-Tal, & E. Staub (Eds), *Patriotism: In the lives of individuals and nations*. Nelson-Hall series in psychology. (pp. 213-228). Chicago, IL, US: Nelson-Hall Publishers.

Şahin, Ç. P. (2014). Polis Okulu Öğrencilerinin Adil Dünya İnancı, Otoriterlik, Sistemi Meşrulaştırma, Vatansızlık ve İnsan Hakları Tutumlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal

Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Şarşembiyeva, T. (2015). Kırgızistan'da Vatanserverlik Algısı Üzerine Bir Araştırma, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2015 19 (2): 175-185.

Tartakovsky, E. (2010). "National Identity of High-School Adolescents in an Era of Socio-Economic Change: Russia and Ukraine in the Post-Perestroika Period". *Journal Of Youth and Adolescence*. 40/2, pp 231-244.

Triandis, H. C. 1995. Individualism and collectivism, Boulder, CO: Westview Press.

Üstel, F. (2004). "Makbul vatandaş"ın peşinde: II. Meşrutiyet'ten bugüne vatandaşlık eğitimi. (Birinci Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

Yazıcı, F, Pamuk, A ve Yıldırım, T. (2016). Tarih Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük ve Yurtseverlik Tutumları Arasındaki İlişki. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 11(9 Spring): 947-64.

Yazıcı, F. ve Kabapınar, Y. (2015). "Çokkültürlülük ve Yurtseverlik Bağlamında Azınlık Öğrencilerinin Tarih Dersleriyle İlgili Algıları". *Türk Tarih Eğitimi Dergisi* 4(2): 38-63.

Yazıcı, F. (2009). Yurtseverlik Eğitimi: Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretmenlerinin Tutum ve Algılarına Yönelik Bir Çalışma (Tokat İli Örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Yazıcı, F. & Yazıcı, S. (2010a). Yurtseverlik Tutum Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 7 (2), 901-918.

Yazıcı, S. ve Yazıcı, F. (2010b). Yurtseverlik Eğitimi: Tarih ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı, Tutum ve Eğitimsel Uygulamalarına Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal Araştırmalar*, 3(10), 649-660.

Yıldırım, K. P ve diğ. (2015) . Ergenlerde psikolojik dayanıklılık ile benlik kurgusu arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 42, 277-297

Yıldırım, S. (2006). TSK Vatandaşlık Bilinci ve Vatan Sevgisi Eğitiminin Analizi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Westheimer, J. (2007). Politics and patriotism in education. In J. Westheimer (Ed.). Pledging allegiance: The politics of patriotism in American schools (pp. 171-88). New York: Teachers College Press.

